

Pellervon
taloustutkimus

Lausunto
12.10.2021

Pellervon taloustutkimus PTT:n lausunto Valtiovarainvaliokunnalle

HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Kasvunäkymät

Hallituksen talousarvioesitys perustuu VM:n ennusteeseen 3,3 prosentin talouskasvusta vuonna 2021 ja 2,9 prosentin kasvusta vuodelle 2022. PTT:n arvion mukaan talouskasvu on jonkin verran nopeampaa, eli BKT kasvaisi tänä vuonna 3,7 prosenttia ja ensi vuonna 4,0 prosenttia. Ero arvioidussa tuotannon kasvussa näkyy myös arviossa julkisen talouden tilassa ensi vuonna.

Epävarmuus talouskasvun voimakkuudesta on varsin suurta. Taloudet ovat toipuneet tänä vuonna erittäin nopeasti koronakuopasta. Toipumiseen tuo epävarmuutta kuitenkin edelleen pandemian eteneminen, varsinkin alhaisen rokotuskattavuuden maissa sekä tuotannon ja logistiikan pullonkaulat ja varsin suuret hintojen nousut, erityisesti energiassa. Hintojen nousu on myös lisännyt riskiä korkojen ennakoitua nopeammasta noususta erityisesti Yhdysvalloissa.

Finanssipolitiikka

Koronakriisin aikainen finanssipolitiikka on antanut valtiontalouden alijäämän kasvaa reippaasti. Tämä on ollut hyvin perusteltua. Talouden shokin pehmentämisen lisäksi on tärkeää, että on pyritty estämään kriisin negatiivinen vaikutus talouden kasvupotentiaaliin pitkäkestoisesti.

Talouden toipuessa valtion ja julkisen talouden alijäämä pienenee. Ensi vuonna julkinen talous on kuitenkin edelleen alijäämäinen. VM:n arvion mukaan 2,8 prosenttia suhteessa BKT:seen, PTT:n arvion mukaan 1,1 prosenttia.

Alijäämäinen julkinen talous on edelleen perusteltu, sillä toipuminen on kesken. Vaikka talous kasvaa varsin nopeasti sekä tänä että ensi vuonna, on Suomen tuotanto edelleen ensi vuonnakin potentiaalinsa alapuolella, ja lievästi elvyttävä talouspolitiikka on siten perusteltua. Lisäksi ensi vuoden alijäämää kasvattaa koronakriisin jälkihoito. Kyseessä ei ollut normaali suhdanneshokki, ja koronan

jälkihoito SOTE- ja koulutussektoreilla perustelea suuremman julkisen kulutuksen tason kuin pelkästään suhdannepoliittisesti olisi optimaalista.

Ensi vuoden jälkeen finanssipolitiikan täytyisi olla jo suhdannemielessä talouskasvua selvästi hillitsevää, sillä talouskasvua rajoittaa liian vähäisen kysynnän sijaan yhä enemmän tarjontapuolen ongelmat. Koronan jälkihoidosta ei saakaan muodostua ”pysyvää poikkeusta”, jolla hallituksen tulevissakin riihissä perustellaan talouden kantokykyä suuremmat julkiset menot. Koronakriisin jälkihoitoon osoitettavien varojen pitää jatkossa aidosti syrjäyttää muita julkisia kulutusmenoja.

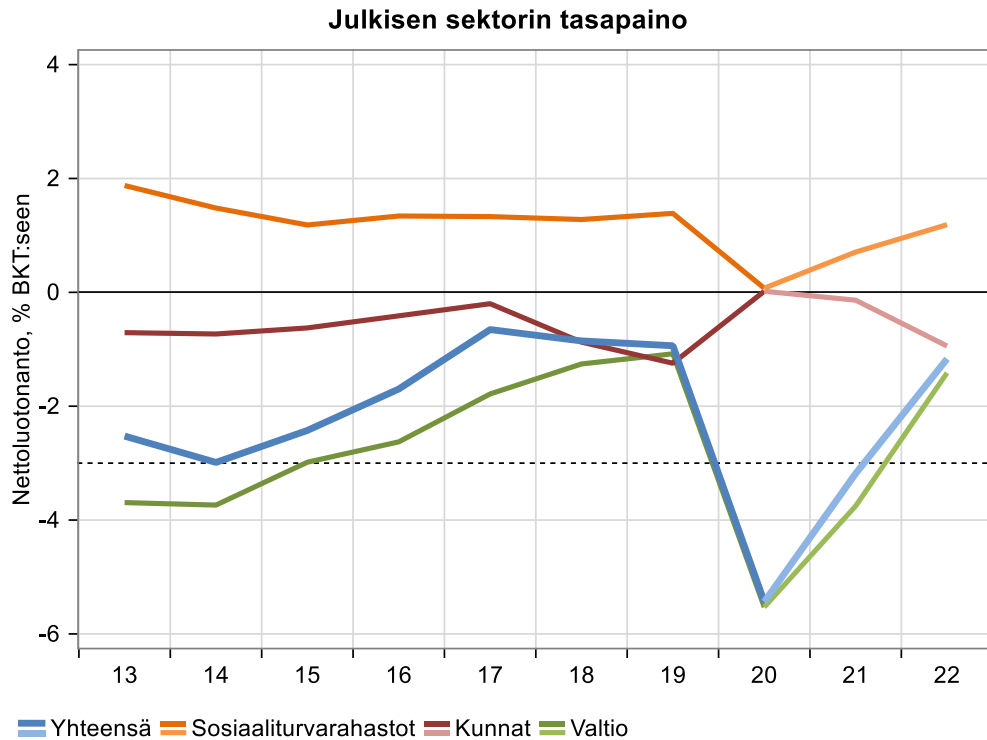
Ensi vuodesta alkaen julkista kysyntää lisäävät merkittävästi myös EU:n elpymispaketin panostukset. Ne eivät yli vuosien tarkasteltuna näy julkisen talouden alijäämässä ja velassa, vaikka niitä tosiasiallisesti kasvattavatkin. EU:n elpymispaketin toimenpiteet pitää nivoa yhteen kansallisesta budjetista rahoitettavien hankkeiden sisällön kanssa, jotta ne muodostaisivat mahdollisimman vaikuttavan kokonaisuuden.

Julkinen talous

Talousarvioesityksen mukaan valtion budjettitalouden alijäämä on vuonna 2022 6,9 mrd euroa. Kansantalouden tilinpidon mukainen alijäämä on 2,8 prosentti suhteessa BKT:seen eli 7,2 mrd euroa. PTT:n arvio alijäämästä on selvästi pienempi 1,3 prosenttia suhteessa BKT:seen eli 3,5 mrd euroa. Vuonna 2020 alijäämä oli 5,5 prosenttia suhteessa BKT:seen, eli noin 13 mrd euroa.

Alijäämä pienenee, koska koronaan suoraan liittyvät menot vähenevät ja nopean talouskasvun myötä verotulot kasvavat ja menot vähenevät nopeasti.

Julkisen ja valtiontalouden alijäämän pysyminen suurempana kuin ennen koronakriisiä ei ole seurausta pelkästään menojen pysymisestä aiempaa suurempina suhteessa BKT:seen, vaan myös veroasteen ja muiden tulojen BKT-suhteen laskusta. Jo ensi vuonna veroaste on talousarvion mukaan alempi kuin vuonna 2019. Muiden tulojen suhde BKT:seen laskee vielä enemmän.

Nopea BKT:n ja hintojen kasvu sekä tänä että ensi vuonna yhdessä pienenevän alijäämän kanssa kääntävät julkisen velan suhteen BKT:seen laskuun jo ensi vuonna. Velkasuhde laskee viime vuoden 69,5 prosentista ensi vuonna noin 66 prosenttiin. Velkasuhdetta laskee, myös valtion kassatilanteen normalisoituminen, sillä valtio otti korona-aikana ylimääräistä velkaa noin 5 miljardin edestä vahvistaakseen kassansa.

Työllisyystoimet ja kasvupolitiikka

Talouden toipuminen kaipaa jatkossa pitkäjänteistä ja kestävää kasvupolitiikkaa. Poliittikkatoimin on syytä vauhdittaa sellaisia yksityisiä ja julkisia investointeja, joilla saadaan nopeutettua tuottavuuden kasvua ja vastattua ilmastonmuutokseen.

Tällä saralla hallituksen tavoitteet ovat oikeinsuuntaiset. Talousarvioesityksessä olisi kuitenkin kaivannut selvempiä päätöksiä. Erityisesti työllisyystoimissa oltaisiin tarvittu suurempaa kunnianhimoa. Viimeistään nyt olisi ollut syytä tehdä työvoiman tarjontaa lisääviä toimia, sillä työvoiman kysyntä kasvaa erittäin nopeasti.

Viime vuoden kesän pohjilta työllisyys on kasvanut heinäkuuhun mennessä yli 100 000 henkeä, ja ylittänyt vuoden 2019 tason jo noin 40 000 työllisellä. Tämä

siitä huolimatta, että työvoimavaltaisten palveluiden kulutus ei ole vielä palautunut koronakriisistä. Työllisyyden kasvu jatkuu ja työllisyysaste on nousemassa ensi vuonna 73,5 prosenttiin.

Kesän työllisyysluvut antavat luultavasti kuitenkin liian hyvän kuvan työllisyyslanteesta. Työllisten määrään ovat todennäköisesti vaikuttaneet koronatoimet, kuten työttömyysturvan suojaosan väliaikainen korotus sekä testaukseen, jäljitykseen ja rokotusten järjestämiseen työllistyneet. Osa näistä poistuu syksyllä työvoimasta.

Päätösperäisiä työllisyystoimia on tehty noin 30–40 tuhannen edestä riippuen kuinka otetaan huomioon työllisyyttä laskennallisesti heikentävät toimenpiteet. Hallituksen työllisyystavoitteeseen on siis vielä matkaa. Jatkossa työvoiman tarjontarajoitteet hidastavatkin kasvua ja työllistyminen vaikeutuu. Työvoiman tarjontaa lisäävien työllisyystoimien merkitys korostuu.

Lisätietoja:

Janne Huovari
+358 40 164 8141
janne.huovari@ptt.fi